

dr Magdalena Deneka

Katedra Prawa Cywilnego

WPiA UMCS

magdalena.deneka@mail.umcs.pl

INFORMACJE O PRZEDMIOCIE „PRAWO CYWILNE CZ. I”
DLA STUDENTÓW II ROKU STACJONARNYCH JEDNOLITYCH MAGISTERSKICH STUDIÓW
NA KIERUNKU „PRAWO”
W SEMESTRZE ZIMOWYM ROKU AKADEMICKIEGO 2022/2023

1. Zakres przedmiotu w semestrze zimowym: część ogólna prawa cywilnego.

2. Podstawowy akty normatywny: ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny.

3. Literatura z zakresu części ogólnej prawa cywilnego:

1) Literatura podstawowa:

A. Wolter, J. Ignatowicz, K. Stefaniuk, *Prawo cywilne. Zarys części ogólnej*, Warszawa 2020.

Z. Radwański, A. Olejniczak, *Prawo cywilne – część ogólna*, Warszawa 2021.

A. Brzozowski, W. J. Kocot, E. Skowrońska-Bocian, *Prawo cywilne. Część ogólna*, Warszawa 2022.

2) Literatura uzupełniająca:

System Prawa Prywatnego. Tom 1. Prawo cywilne – część ogólna (red. M. Safjan), Warszawa 2012.

System Prawa Prywatnego. Tom 2. Prawo cywilne – część ogólna (red. Z. Radwański, A. Olejniczak), Warszawa 2019.

Komentarze obejmujące Księgę I Kodeksu cywilnego.

3. Terminy wykładu

W semestrze zimowym wykład z przedmiotu „Prawo cywilne cz. I” ma wymiar 30 godz. i odbywa się w poniedziałki w godz. 11.10 – 12.40 w auli A według następującego harmonogramu:

03.10; 10.10; 17.10; 24.10; 07.11; 14.11; 21.11; 28.11; 05.12; 12.12; 19.12; 09.01; 16.01; 23.01; 30.01.

ZAGADNIENIA EGZAMINACYJNE Z CZĘŚCI OGÓLNEJ PRAWA CYWILNEGO

1. Pojęcie i zakres prawa cywilnego (prawo cywilne w znaczeniu podmiotowym i przedmiotowym; cywilistyczna metoda regulacji stosunków prawnych; autonomia prywatna, równorzędność podmiotów; kryteria wyróżniania norm prawa cywilnego; miejsce prawa cywilnego w systemie prawa; prawo cywilne a prawo prywatne; podstawowe i wyspecjalizowane działy prawa cywilnego).
2. Unifikacja i kodyfikacja polskiego prawa cywilnego.
3. Źródła prawa cywilnego (pojęcie i rodzaje źródeł prawa cywilnego; znaczenie Kodeksu cywilnego; kodeksowe znaczenie terminu „ustawa”; zwyczaj i prawo zwyczajowe).
4. Struktura i przedmiotowy zakres Kodeksu cywilnego. Struktura i znaczenie przepisów wprowadzających Kodeks cywilny.
5. Podstawowe zasady Kodeksu cywilnego. Pozostałe zasady prawa cywilnego.
6. Zasady współżycia społecznego i ich rola w prawie cywilnym. Dobre obyczaje. Względy słuszności. Dobra wiara w znaczeniu obiektywnym i subiektywnym.
7. Ważniejsze rodzaje przepisów i norm prawa cywilnego (pojęcie normy prawnej i przepisu prawnego, rodzaje norm prawnych z uwagi na ich moc wiążącą, normy kompetencyjne; definicje legalne, przepisy odsyłające, pojęcie i rodzaje zwrotów niedookreślonych; pojęcie, rodzaje i funkcja klauzul generalnych).
8. Stosowanie prawa cywilnego (trójczłonowy model stosowania prawa cywilnego).
9. Ustalenie stanu faktycznego sprawy. Domniemania – pojęcie, rodzaje, znaczenie. Ciężar dowodu w znaczeniu materialnym i procesowym.
10. Egzegeza prawnicza – pojęcie. Interpretacja prawa cywilnego (pojęcie wykładni; założenie o racjonalności ustawodawcy w aspekcie językowym, logicznym, aksjologicznym i prakseologicznym, rodzaje wykładni ze względu na dyrektywy, podmiot i wynik). Adekwatna wykładnia prawa. Inferencja (pojęcie i rodzaje reguł inferencyjnych; pojęcie i rodzaje luk w prawie, analogia z ustawy i analogia z prawa).
11. Związanie sądu w działaniach interpretacyjnych i inferencyjnych. Znaczenie orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego oraz Sądu Najwyższego dla interpretacji i stosowania prawa cywilnego (orzeczenia interpretacyjne Trybunału Konstytucyjnego, uchwały Sądu Najwyższego mające moc zasad prawnych).
12. Prawo intertemporalne – pojęcie, znaczenie, źródła i zasady.
13. Zdarzenia cywilnoprawne – pojęcie i klasyfikacja. Zasada zamkniętej listy zdarzeń cywilnoprawnych. Pojęcie czynności konwencjonalnej.
14. Stosunek cywilnoprawny – pojęcie, cechy konstrukcyjne, elementy, rodzaje (proste i złożone, jednostronnie i dwustronnie zindywidualizowane).
15. Przedmioty stosunków cywilnoprawnych – rzeczy, obiekty niebędące rzeczami – materialne, niematerialne i złożone (przedsiębiorstwo, gospodarstwo rolne, majątek); status cywilnoprawny zwierząt, pieniędzy i papierów wartościowych; majątek w znaczeniu wąskim i szerokim; zasada surogacji.
16. Prawo podmiotowe – pojęcie, analiza poszczególnych elementów definicji, prawo podmiotowe a uprawnienie, prawo podmiotowe a refleks prawny, zaskarżalność i egzekwowalność prawa podmiotowego, niezupełne (niepełne) prawa podmiotowe.

17. Normatywne postaci praw podmiotowych i uprawnień (prawa bezpośrednie, roszczenia, uprawnienia kształtujące; zarzuty w znaczeniu prawnomaterialnym i procesowym).
18. Rodzaje praw podmiotowych (majątkowe i niemajątkowe, bezwzględne i względne, samoistne, związane, akcesoryjne, zbywalne i niezbywalne, dziedziczne i niedziedziczne, przechodnie i nieprzechodnie). Prawa podmiotowe tymczasowe (ekspektawy). Typy praw podmiotowych – pojęcie.
19. Sposoby nabycia i utraty prawa podmiotowego. Kolizja praw podmiotowych i zasady jej rozstrzygania (system preferencji i system redukcji).
20. Wykonywanie prawa podmiotowego (przejawy i sposoby). Nadużycie prawa podmiotowego (teoria zewnętrzna, teoria wewnętrzna, zasady stosowania przepisu art. 5 k.c.).
21. Ochrona praw podmiotowych.
22. Podmioty stosunków cywilnoprawnych – kategorie, pojęcie zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych. Podmiotowość cywilnoprawna a zdolność prawna. Rodzaje podmiotów prawa cywilnego.
23. Pojęcie osoby fizycznej. Pojęcie jednostki organizacyjnej. Pojęcie osoby prawnej i tzw. niepełnej (ułamnej) osoby prawnej. Spersonifikowane i niespersonifikowane jednostki organizacyjne.
24. Osoby fizyczne – nabycie i utrata zdolności prawnej, status cywilnoprawny *nasciturus*, akt zgonu, sądowe stwierdzenie zgonu, uznanie osoby fizycznej za zmarłą, ubezwłasnowolnienie (pojęcie, rodzaje, przesłanki, skutki), zakresy zdolności do czynności prawnych osób fizycznych). Indywidualizacja osób fizycznych. Dobra osobiste osób fizycznych i ich ochrona. Miejsce zamieszkania osoby fizycznej. Stan cywilny osoby fizycznej (stan osobisty i stan rodzinny).
25. Osoby prawne – pojęcie, normatywna metoda konstruowania osób prawnych, sposoby powstania osób prawnych, korporacyjne i fundacyjne osoby prawne, organy osób prawnych, zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych osób prawnych, zasady działania osób prawnych w obrocie prawnym, skutki działania tzw. rzekomego organu osoby prawnej, siedziba i nazwa. Dobra osobiste osób prawnych i ich ochrona. Skarb Państwa jako osoba prawna. Jednostki samorządu terytorialnego jako osoby prawne. Państwo i samorządowe osoby prawne.
26. Jednostki organizacyjne, które nie mają osobowości prawnej, ale mają zdolność prawną (tzw. *quasi* – osoby prawne, niepełne lub ułamne osoby prawne) – pojęcie, przykłady, odpowiednie stosowanie przepisów o osobach prawnych, odpowiedzialność za zobowiązania.
27. Konsument, przedsiębiorca, firma.
28. Czynność prawna i oświadczenie woli – pojęcia. Zachowania niebędące czynnościami prawnymi (m. in. czynności grzesznościowe, obietnice wyborcze, reklamy). Prawne znaczenie milczenia podmiotu prawa cywilnego. Zgoda osoby trzeciej na dokonanie czynności prawnej. Inne oświadczenia w rozumieniu przepisu art. 65¹ k.c.
29. Rodzaje oświadczeń woli z uwagi na adresata (indywidualnie adresowane, adresowane do nieoznaczonego kręgu podmiotów, niemające adresata). Złożenie oświadczenia woli indywidualnie adresowanego. Wykładnia oświadczeń woli. Orzeczenie sądu zastępujące oświadczenie woli.
30. Rodzaje czynności prawnych (jednostronne, umowy, uchwały; między żyjącymi i na wypadek śmierci, zobowiązujące, rozporządzające, o podwójnym skutku; odpłatne i nieodpłatne; przysparzające, kauzalne, abstrakcyjne; powiernicze; upoważniające). Typy czynności prawnych – pojęcie.

31. Treść czynności prawnej – pojęcie, elementy (przedmiotowo istotne, nieistotne, podmiotowo istotne uregulowane samoistnie i uregulowane w ramach określonego typu czynności prawnych). Swoboda kształtowania treści czynności prawnej i jej ograniczenia. Warunek i termin.
32. Forma czynności prawnych – pojęcie, zasada swobody formy i wyjątki od niej, rodzaje form szczególnych z uwagi na postać (szatę zewnętrzną), rodzaje form szczególnych z uwagi na rygor, forma pierwotnych i następnych czynności prawnych. Forma szczególna zastrzeżona przez ustawę i umowę. Pismo potwierdzające umowę zawartą między przedsiębiorcami.
33. Zawarcie umowy – ogólne przesłanki zawarcia umowy, minimalny zakres konsensu, wyznaczniki skutków czynności prawnych (art. 56 k.c.). Swoboda zawierania umów i jej ograniczenia.
34. Tryby zawierania umów – oferta i jej przyjęcie, negocjacje, aukcja i przetarg.
35. Wady oświadczeń woli – pojęcie, katalog, przesłanki, skutki. Zniekształcenie oświadczenia woli przez posłańca.
36. Sankcje wadliwych czynności prawnych – pojęcie i rodzaje; nieważność bezwzględna, nieważność względna, bezskuteczność zawieszona, bezskuteczność względna.
37. Przedstawicielstwo – pojęcie, rodzaje, dopuszczalność działania przez przedstawiciela, przesłanki skutecznego działania przedstawiciela, przedstawicielstwo a instytucje pokrewne.
38. Pełnomocnictwo – pojęcie, rodzaje, przesłanki skutecznego działania pełnomocnika, pełnomocnictwo a stosunek podstawowy, pełnomocnictwo substytucyjne, skutki działania rzekomego pełnomocnika, pełnomocnik jako druga strona czynności prawnej dokonywanej w imieniu reprezentowanego, wygaśnięcie pełnomocnictwa.
39. Prokura.
40. Dawność – pojęcie.
41. Przedawnienie – istota, prawa podmiotowe ulegające przedawnieniu, upływ terminu przedawnienia uwzględniany przez sąd z urzędu, nieuwzględnienie przez sąd upływu terminu przedawnienia, zarzut przedawnienia, zrzeczenie się zarzutu przedawnienia, początek biegu przedawnienia, terminy przedawnienia, zawieszenie i przerwa biegu przedawnienia, skutki upływu terminu przedawnienia. Właściwe i niewłaściwe uznanie roszczenia.
42. Prekluzja – pojęcie, przedmiot i skutki.